

2011. május 30. hétfő
Márk evangéliuma 10,17-34

Kovács Krisztián

A gazdag ifjú

^{10,17}Amikor útnak indult, odafutott hozzá egy ember, és térdre borulva előtte, azt kérdezte tőle: "Jó Mester, mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet?" ^{10,18}Jézus így szólt hozzá: "Miért mondasz engem jónak? Senki sem jó az egy Istenen kívül. ^{10,19}Tudod a parancsolatokat: Ne ölj, ne paráználkodj, ne lopj, ne tanúskodj hamisan, ne károsíts meg senkit, tiszteld apádat és anyádat." ^{10,20}Az pedig ezt mondta neki: "Mester, mindezeket megtartottam ifjúságomtól fogva." ^{10,21}Jézus miután rátekintett, megkedvelte, és ezt mondta neki: "Egy valami hiányzik még belőled: menj, add el, amid van, és oszd szét a szegények között, akkor kincsed lesz a mennyben; azután jöjj, és kövess engem." ^{10,22}A válasz miatt elborult az ember arca, és szomorúan távozott, mert nagy vagyona volt. ^{10,23}Jézus ekkor körülnézett, és így szólt tanítványaihoz: "Milyen nehezen mennek be Isten országába a gazdagok!" ^{10,24}A tanítványok megdöbbenek szavain, Jézus azonban ismét megszólalt, és ezt mondta nekik: "Gyermekeim, milyen nehéz az Isten országába bejutni! ^{10,25}Könnyebb a tű fokán átmenni, mint gazdagnak az Isten országába bejutni." ^{10,26}Ők még jobban megrökönyödtek, és ezt kérdezték egymás közt: "Akkor ki üdvözülhet?" ^{10,27}Jézus rájuk tekintett, és ezt mondta: "Az embereknek lehetetlen, de az Istennek nem, mert az Istennek minden lehetséges."

A tanítványok jutalma

^{10,28}Péter megszólalt, és ezt mondta neki: "Íme, mi elhagytunk mindent, és követőid lettünk." ^{10,29}Jézus így szólt: "Bizony, mondom néktek: senki sincs, aki elhagyta házáat vagy testvéreit, anyját vagy apját, gyermekeit vagy szántóföldjeit érterem és az evangéliumért, ^{10,30}és ne kapna százannyit: most ebben a világban házakat és testvéreket, anyát, gyermeket, és szántóföldeket üldöztetésekkel együtt, a jövődő világban pedig örök életet. ^{10,31}Ellenben sok elsőből lesz utolsó, és sok utolsóból lesz első."

Jézus harmadszor szól baláljáról és feltámadásáról

^{10,32}Mikor pedig felfelé mentek a Jeruzsálembe vezető úton, Jézus előttük haladt. Akik vele voltak, álmélkodtak; akik pedig mégis követték, félték. Ekkor újra maga mellé vette a tizenkettőt, és beszélni kezdett nekik arról, ami vele történni fog: ^{10,33}"Íme, felmegyünk Jeruzsálembe, és az Emberfia átadatik a főpapoknak és az írástudóknak, halálra ítélik, és átadják a pogányoknak, ^{10,34}kigúnyolják és leköpi, megkorbácsolják és megölik, de három nap múlva feltámad."

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

A történet jóllehet a gazdag ifjú (utólagos) feliratát viseli, mégis három súlypontra támaszkodik. Az első magának az ifjúnak az érdeklődése az örök élet iránt, tehát etikai kérdéssel közeledik jézushoz. A második egységben Jézus szab feltételt a követésre. S a harmadik ötvözi a kettőt: a gazdagság és az örök élet tanítványoknak elmondott kapcsolatáról szól.

1. A kérdés

Az ifjú mindhárom szinoptikus evangéliumban megjelenik. Máténál (Mt 19,16–26) csak ifjúként szerepel (Mt 18,18), Lukácsnál főember (Lk 18,18–27), illetve előkelő ember, Márknál ezekkel ellentétben csak emberként szerepel. Ravasz László szerint a gazdag ifjú ismerős típus, a görög eszménység ismertetőjegyeit hordja magán, és a tökéletességre törekszik.¹ Eduard Schweizer szerint a valaki bárki lehet, maga az olvasó is identifikálódhat vele.² Jóllehet az ifjú az örök élet iránt érdeklődik – az akkori zsidó kegyesség szerint – eleget is tett a kritériumoknak, hiszen megtartotta a törvényt, mégis kudarcba fullad a Jézussal való találkozás, mert a követés kritériumait már abszolválja – legalábbis az evangélium híradása szerint. Első körben elégedett önmagával az érdeklődő, mert a kor alapvető vallási, kegyességi elvárásokat maradéktalanul teljesítette. Bár elképzelhető, hogy az ifjú a törvény „technikai betöltéséről” tudott, amely eleget tesz a Törvénynek, de azért hagyja élni.³ Mégis él benne egyfajta vágy, valami plusz, valami többlet után: nem

¹ RAVASZ LÁSZLÓ: *Az újszövetség magyarázata I.*, Budapest, Református Egyház Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, 1991, 174.

² SCHWEIZER, EDUARD: *Das Evangelium nach Markus*, Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1973, 113.

³ RAVASZ: i. m., 175.

csak világi kegyességet űz, és immanens kegyességet keres, hanem transzcendens, eszkatológiai céljai vannak nevezetesen az örök élet.

2. Jézus válasza és követésre hívása

Az ifjú csak részben kapott megerősítést Jézustól – éppen abban, amit magának tudhatott. S a történet fordulópontja éppen ebben van. A valódi – keresztyén – megértés szempontjából érdemes dramaturgiaiilag megközelíteni az igeszakaszt. Van egy zsidó kegyességgel rendelkező ifjú, aki korának vallási elvárásainak eleget tett, de szeretne ennél többet. Kérdése és vágya az örök élet irányába tekint. Az oda való bejutás technikája felől kérdezi Jézust. Jézus válaszol, de nem igazán arra, amit az ifjú kérdez. A kulcsfogalom, amit Jézus kimond, nem más, mint a követésre hívás terminus technicus: kövess engem! De a követésre hívásnak, és magának a követésnek feltételei vannak: adja el vagyonát és ossza szét a szegények között. Az ifjú csalódott, elborult az arca és szomorú lett. Ő nem ezt kérdezte... és nem ezt akarta, talán így ez az egész túl bonyolulttá válik számára, ráadásul túl nagy áldozattal is jár együtt. Így nem kell... (bár nem tudni, hogy mi lett az ifjú további sorsa...). Valójában a történetnek az igazi súlypontja nem is a gazdagság, hanem a követés, ami igazából hiányzik az ifjú életéből az maga Jézus követése.⁴

A történetnek éppen ezért sokkal nagyobb lendületet adhat az, ha a követés újszövetségi és rendszeres teológiai megvilágításba állítjuk, mint ha a gazdagság etikai útmutatása felől próbálnánk meg értelmezni. A követés mindig és mindenhol előfeltételekkel jár. Már Ábrahám ószövetségi követés-prototípusa is azzal a kitételrel valósul meg, hogy Ábrámnak hátra kell hagyni addigi egzisztenciáját. A tanítványok elhívásánál szintén fontos kritérium volt az addigi életstílussal való felhagyás (pl. halászat, vámszedés) és a megszokott élettér elhagyása. Jézus nem ismeri a következmények nélküli követést, illetve követésre hívást. A követésre való igent mondás az ember részéről radikális változásokra készítet. Jézus nem csak hív – hanem változásra is készítet, tehát az invokáció egyben provokáció is. Különösen ma fontos ennek hangsúlyozása, amikor egyre többen szeretnének egy kényes vallásosságot az elköteleződést követelő, következményekkel járó keresztyénség helyett.

Az igeszakaszban van egy lelkigondozói, de egyben elmaradhatatlanul gyülekezetépítői aspektusa is, amit érdemes mindenképpen kijátszani: Jézus megkedvelte az ifjút. Ebből egyrészt a személyes kötődés és érdekltség olvasható ki Jézus részéről. Ő nem akarja uniformizálni a követőit, akiket nem ismer névről. Ő megszólít, és megkedvel, tehát fontosak az emberek a számára. És éppen itt van a gyülekezetépítői mozzanat: Jézus érdekelt abban, hogy az ifjú kövesse őt, mert megkedveli. Ez bensőséges, személyes és meghitt pillanata a történetnek. Ma is erre van leginkább igény: sokan azt várják, hogy személyesen legyenek megszólítva, és érezzék azt, hogy fontosak a közösség, a gyülekezet, a lelkész, az egyház számára.

3. Jézus etikai tanítása a gazdagságról

Izraelben az etikai útmutatás kitüntetett figyelmet szentel a gazdagság és szegénység ellentmondásának és problémájának. Ez egyrészt a próféták gazdagok elleni kritikájában, a szegények kiuzsorázása elleni tiltakozásban (pl. Ám 2,6–8) és a szegények iránti szolidaritásban reliázódott (3Móz 25,8k; 5Móz 15,1kk);⁵Jézus tanítványai nem voltak vagyonszak (Lévit kivéve), az ún. kisemberek közül kerültek ki, függetlenek voltak, de Isten országáért a szegénységet, mindenük elhagyását, az egyedül Istentől függő életformát választották.⁶ Ha csak a Hegyi-beszéd idevonatkozó szakaszt vesszük alapul, már azokból is világossá válik Jézus kritikai távolságtartása a gazdagsággal és a vagyonnal szemben (pl. Mt 6,19–21). Különösen Lukács evangéliuma mutat érzékenységet a szegények iránt, akik között szét kell osztani a gazdagoknak a vagyonukat (Lk 18,22). Jézus gazdagok felé interpretált narratívájának központi üzenete egyrészt óvott a gazdagság hamis biztonságától, másrészt félreérthetlenné tette, hogy a gazdag és szegény sorsa össze van kötve s világi kapcsolatuktól függ túlvilági sorsuk.⁷

⁴ DÓKA ZOLTÁN: *Márk evangéliuma*, Budapest, Ordass Lajos Baráti Kör, 1996, 217–218.

⁵ BOLYKI JÁNOS: *Újszövetségi etika*, Budapest, Kálvin Kiadó, 1998, 41.

⁶ BOLYKI: i. m., 41–42.

⁷ BOLYKI: i. m., 44.

1. Az érdeklődő

Egy ember (ifjú) szólítja meg Jézust. Az örök élet iránt érdeklődik. Talán tele van vágygal, reménnyel, elképzeléssel. Jó volna elnyerni, oda tartozni részt venni abban. A kép mai – akár az olvasó is lehetne az ember, az ifjú. Sok az érdeklődő ma is. Sokan szeretnének kapni valamit Jézustól, az egyháztól, a gyülekezettől. Talán sokakban ég a vágy, hogy ők is odatartozzanak – Jézushoz, az egyházhoz, a gyülekezethez. Persze, sokan azt hiszik, hogy ez olyan egyszerű. Az ifjú is azt hitte talán: majd mond valamit Jézus, amit ő megcsinál – és akkor nyert ügye lesz – övé lesz az örök élet. S ma is így van. Le akarják egyszerűsíteni az egyházhoz tartozást. Néhány ezer forintos fenntartói járulék, a keresztyén lelkület laza körvonalakban való megtartása – és kész az egyháztagság...

Sokan valóban „csak” érdeklődnek. Kíváncsiak, de nem eléggé elszántak. Akarnak valamit kapni – de nem igazán akarnak adni. Készek arra, hogy halljanak, tanuljanak – de arra már kevésbé, hogy a hallottak szerint éljenek, a tanultak alapján változtassák meg életstílusukat.

Kész receptre van sokaknak szüksége ma. „Hogyan legyünk egy nap alatt keresztyének”? – talán provokáló, de mégis reális ez a képlet, hiszen ma minden erről szól: olcsón, gyorsan, nagyobb energia-befektetés nélkül akarnak az egyik oldalon képzettsége szereznii (pl. nyelvvizsgát, jogosítványt), s ehhez igazítja kínálatát a másik oldal – segít abban, hogy az igényeket gyorsan kielégítse. De krisztus követését nem lehet gyorstalpaló vasárnapi iskolában abszolválni. Az érdeklődés még nem elég, kell az elköteleződés, a kitartás, a feltételeknek való megfelelés.

2. A követésre hívó

Jézus rátekintett az ifjúra és megkedvelte. Mennyire emberi és őszinte gesztus ez Jézus részéről. A követés ettől a pillanattól kezdve személyes érintettségén alapul. Az ifjú nem kuncsaft, nem kliens, nem ügyfél, hanem olyan valaki, akit Jézus megkedvelt. Jézus ma is „megkedveli” az embereket – ma is rámosolyog az érdeklődőkre. Számára nem mellékes senki. Neki mindenki egyformán fontos. Ebből fakad a további kérdés a keresztyének felé: tudunk-e úgy tekinteni az érdeklődőkre, hogy megkedveljük őket – azaz, tudunk-e bizalmat szavazni nekünk, vagy csak bizalmatlanul, szkeptikusan, fenntartásokkal tele fogadjuk az újonnan érkezőket, az érdeklődőket?

De gondoljunk magunkra is! Jézus minket is megkedvelt – nem vagyunk érdektelenek az ő számára. Ő ma is és most is úgy tekint ránk, mint akik személy szerint fontosak! Életünk magányában, elhagyatottságában ez adjon erőt számunkra – Jézus megkedvelt bennünket is és ránk mosolygott! Annyi érdektelenséget lehet manapság megtapasztalni. Az emberek nem törődnek egymással, elmegyünk egymás mellett, anélkül, hogy észrevennénk a másikat, a másik nyomorát. S talán a gyülekezetben is így van – nem érdekel a másik ember élete minket. Talán túlzottan is magunkkal vagyunk elfoglalva.

Jézus azonban mindig tisztában volt azzal, hogy ki az, akit Ő elhívott, megszólított. Tudta a nevét, a gyenge pontjait, ismerte az életkörülményeit, a nehézségeit, örömeit, bűneit, érdemeit. Így volt ezzel az ifjúval is. Jézus feltétele azonban érzékeny pontján érintette ezt az embert.

3. A feltétel

Amikor Jézus elhív valakit a követésére, akkor mindig feltételt szab: ott kell hagyni a halászhálót, a vámszedőasztalt, a régi életteret, a régi egzisztenciát. S így volt az az érdeklődő ember esetében is. A feltétel nagy és kemény: eladni a vagyont és széosztani a szegények között. De úgy tűnik, a fiatalembernek ez most nem megy. Nem akarja feladni a vagyonát – ő gazdag, nagy vagyona volt. Talán ez volt az ő identitása: a gazadagsága, a vagyona. S most ettől váljon meg? Nem, ez a Jézus túl sokat akar. Ő csak érdeklődött – de úgy tűnik, hogy nem akar elköteleződni!

Mai kortünetek ezek. Nem a vagyon, hanem a régi életstílus feladása. Úgy akarnak sokan keresztyének, Krisztus-követők, egyháztagok lenni, hogy a régi életstílusukat megtartják. Nem mindenki akar és szeret egy olyan Jézus képet, amely feltételek szab. A világban, a családban, iskolában, munkahelyen elvárások és feltételek dömpingjeivel van dolgunk. Éppen Jézustól és az egyháztól várnák el, hogy fogadják el az embert úgy, ahogy van, és ne akarják megváltoztatni.

Az érdeklődő szomorúan távozik a történet végén. Bár Jézus megkedvelte – s ezt valószínűleg meg is érezte, a feltétel túl nagy volt. Elment. Az érdeklődés egy pontnál tovább nem jutott. És Jézus – talán szomorúan tekintett utána – nem megy utána. Csak sóhajt. Van egy pont, ahol nekünk is meg kell állni. Nem lehet minden áron gyülekezeti taggá tenni bárkit. Vannak feltételek, amelyeket maga a követésre hívó Jézus szab, a érdeklődőknek ezt kell teljesíteni, ahhoz, hogy követőkké váljanak!